

Regreso a Normandía

Retour en Normandie, Nicolas Philibert, 2007

Retrat documental d'un grup de persones que van participar en el rodatge d'una pel·lícula l'any 1975. Els anys han passat, però l'essència d'aquella aventura encara perdura.

Una experiència inoblidable

L'any 1975, Nicolas Philibert, un jove ajudant de direcció va participar en el rodatge de la pel·lícula de René Allio «Jo, Pierre Rivière, havent matat a la meva mare, la meva germana i el meu germà...», inspirada en un crim que va tenir lloc a Normandia fa més de 140 anys. El film rebia la seva singularitat i originalitat pel fet que els membres de l'equip artístic eren els propis grangers de la regió. Per a Philibert, que llavors començava en el món del cinema, l'experiència el va marcar per la dificultat en la preproducció i rodatge, però també per la ingenuïtat de la inexperiència, per l'aventura que va suposar recórrer els pobles i cases de camp de la Bretanya elaborant un càsting entre persones a les quals el setè art els era completament aliè, i per la complicitat que es va arribar a establir entre els professionals del cinema, vinguts majoritàriament de París, i els intèrprets novells, autòctons de la zona.

Tots plegats van acabar convertint-se en una gran família, en un equip homogeni que va lluitar pel projecte comú de rodar aquella història.

Trenta anys més tard, Philibert confessa que aquesta història mai l'ha abandonat del tot i que de fet l'ha influït en tota la seva carrera cinematogràfica posterior. A mode d'homenatge, doncs, va presentar al Festival de Cannes 2007, *Retorno a Normandia*, la pel·lícula que ens ocupa avui i que reflecteix el retrobament amb els actors que van participar en el film d'Allio, la seva evolució, la seva situació actual i el record d'aquella aventura.

Cinema dins el cinema

Som davant d'un documental metacinetogràfic, és a dir, ens explica, des del present, el que va suposar per a tota aquella gent el rodatge d'aquella pel·lícula.

Philibert investiga i descriu com va influir en les vides d'aquests actors, gairebé improvisats, el fet d'haver participat en el rodatge. La història original, de

la qual també en podem veure fragments a la pel·lícula de Philibert, mostra com els actors no professionals van saber interpretar l'assassí, la seva família, els veïns, els testimonis; aconseguint un resultat que Philibert qualifica de «molt millor» que el que haguessin pogut obtenir actors professionals. Amb la combinació de l'experiència de llavors i la situació actual, el director dibuixa una nova història en la qual parla de moltes coses: dels seus propis i nombrosos records de l'experiència, de l'art de fer cinema i de fer-lo amb un pressupost escàs, de la inventiva i la utilització imaginativa del llenguatge cinematogràfic, etc.

També és una pel·lícula sobre el pas del temps. Els protagonistes expliquen, encara sorpresos, la mescla de dificultat i senzillesa amb què va transcórrer tot plegat. Interpretaven una història aliena a les seves vides, però, al mateix temps, s'interpretaven a ells mateixos, les seves costums, la seva forma de viure; una forma

de viure que ha canviat poc en pràcticament dos segles des de la història inicial.

El paisatge verd i silencios de Normandia és també un actor important d'aquesta història. També ho és la veu *en off* del propi director que, agafant com a punt de partida i tronc estructural del documental la pel·lícula d'Allio, n'explica les dificultats que va suposar a nivell tècnic, artístic i personal de tot l'equip. Narra també l'esforç del director per encaixar totes les peces, l'ambició artística i l'energia que desprenia a l'hora de treballar i d'aconseguir plasmar en imatges el que tenia a la seva ment. És, doncs, un homenatge al director, però també a la professió del cinema, vist entre bastidors; mostrant l'altra cara de la història, la menys glamourosa, la menys allunyada de les catifes vermelles i els aplaudiments del públic al qual estem acostumats. En un nivell més argumental, perfila multitud d'històries paral·leles, passa per moltes localitzacions, parla amb moltes persones i mostra desenes de documents i textos que guarda amb estima des d'aquell rodatge.

Philibert és un director al qual li agrada improvisar, tant en les històries que explica com a l'hora de plasmar-les al cel·luloide. Aquest aparent desordre, que juga amb diversos llenguatges, amb seqüències pràcticament desmuntades, pla desenfocats, deliberadament imperfectes, que no conformen una línia narrativa sinó un camí asfaltat sobre l'associació d'idees, de conceptes, de *flashbacks*... no provoca incomoditat ni confusió, sinó que busca i troba l'essència del que vol explicar. De les 60 hores d'escenes rodades, Philibert en va seleccionar les que veurem a continuació, tot i que assegura que aquestes no haurien sorgit sense haver-ne rodat la resta.

És, doncs, *Regreso a Normandía* un film profundament personal; cinema d'autor en majúscules. Philibert entén que «tant per a mi com per a tots ells, el rodatge d'Allio, va ser una experiència determinant, fins i tot m'atreveria a dir que definitiva».

Premis

El film ha passat bastant desapercibuda per les cartelleres, fins i tot per les de França. No obstant això, va ser exhibida fora de concurs al Festival de Cannes 2007 i va obtenir una nominació als premis César en la categoria de millor documental, guardó que finalment es va endur *L'avocat de la terreur* de Barbet Schroeder.

Fitxa tècnica

Tècnics

Direcció: Nicolas Philibert
Nacionalitat: França
Durada: 113 minuts
Producció: Serge Lalou i Gilles Sandoz
Música: André Veil i Jean-Philippe Viret
Fotografia: Katell Djian
Montatge: Nicolas Philibert

Actors

Joseph i Marie-Louise Lepor-tier
Nicole Picard
Gilbert i Blandine Peschet
Annick i Michel Bisson
Jacqueline Millère
Anne, Catherine, Cristophe, Olivier, Pierra i Yvonne Borel
Norbert Delozier
Charles i Annie Lihou
Roger Peschet i Caroline Itasse

Filmografia destacada

1990
La ciudad Louvre
1992
En el país de los sordos
1994
Un animal, varios animales
1996
Lo de menos
2002
Ser y tener
2007
Regreso a Normandía